

Kapitel 6

af Anders Nielsen

BUDDHISME

Øjenåbner: Buddhisme i øst og vest

Der findes mellem 300 og 500 mio. buddhister på verdensplan. At tallet svinger så meget, skyldes simpelthen, at det er svært at fastslå, hvornår man er "rigtig" buddhist. For er man først buddhist, når man har taget "tilflugten til de tre juveler", dvs. sagt den buddhistiske "trobekendelse": "Jeg tager min tilflugt til *Buddha*, til *Dharma* (den buddhistiske lære) og til *Sangha* (det buddhistiske samfund af munke og lægfolk)"? Eller skal man også regnes som buddhist, når man blot går til kursus i meditation i et buddhistisk center eller besøger et buddhistisk tempel og køber en lykkebringende amulet mod barnløshed eller for sikkerhed i trafikken?

Buddhismen er den mest udbredte religion i det østlige Asien, hvor den i de fleste lande er majoritetsreligion. I den øvrige verden er den globaliserede buddhisme mange steder en betydelig minoritetsreligion. Der er et par millioner buddhister i Vesten, heraf ca. 18 - 20.000 i Danmark.

Buddhismen bliver i den vestlige verden ofte set i et positivt lys, helt ulig andre minoritetsreligioner, som bliver set på med mistænksomhed eller ligefrem anset for farlige. Ofte bliver buddhismen i Vesten ikke anset for "re-

▼ *Direktionen i Telia mediterer på et kursus i "indre lederskab" og mindfulness, et begreb hentet fra buddhismen.*

ligion", da man mener, det mere handler om "en måde at leve på" frem for fx at tro på guder og udføre ritualer. I Vesten er det især buddhismens fokus på meditation og indre ro, der tilbyder et åndehul og et alternativ til et forjaget, senmoderne liv i forbrugersamfundet. Samtidig ser man også, hvordan det senmoderne fokus på individualisering og selvscenesættelse kan gøre fint brug af buddhistiske forestillinger om individets konstante selvudvikling.

BUDDHISME I ØST OG VEST

ØVELSE 1

- De følgende to tekster handler om buddhisme i to meget forskellige kontekster. Hvad lærer du om buddhisme i henholdsvis Danmark og Tibet?
- Skriv en lille liste over ting, du synes er spændende, mærkelige, overraskende eller uforståelige ved den buddhisme, du møder i hver af de to tekster.

Nanna Hyldgaard Hansen:

Jeg vil gerne elske alle levende væsener lige højt

TEKST 1

[...] Ude i havestuen sidder Julie Strohbach på 29 år med en kop julete. Julie, der lige er blevet færdiguddannet bygningskonstruktør, blev buddhist i 1996 efter at have været til et foredrag om trosretningen.

"Det fangede mig, det med, at al lykke finder man hos sig selv. Buddhisme er som en værktøjskasse, man kan tage med sig rundt i sit liv. Til en hvilken som helst situation kan man finde et værktøj at håndtere den med", forklarer Julie Strohbach. Hun står op hver morgen klokken 6 for at meditere i en times tid, inden dagen går i gang.

"Det giver en ro i sindet, når man finder ud af, at ens sind er kilde til enhver oplevelse. Meditation er en metode til at opnå ro. Man får tillid til, at alt, hvad der sker, er okay. Vores glæde og frihed er normalt betinget af oplevelser, om det er dårligt vejr, eller bussen ikke kommer. Friheden i sindet er ubetinget".

Virker det?

"Ja. Det er selvfølgelig en gradvis vej til erkendelse, hvor man renser mere og mere af sindet".

Er den ultimative frihed så ikke lig med ligegyldighed?

"Nej, det er en udbredt misforståelse. Det er sindets natur at være kærlig, og når man gør sig fri, har man mere overskud til at være kærlig. Buddhisme går ud på at træne sin kærlighed og medfølelse. Man ønsker lykke for alle levende væsener".

Føles det lettere, når man mister?

"Ja. En stor pointe er, at man prøver at give slip på sin tilknytning til ting og mennesker, for tilknytningen er skyld i en stor del af vores lidelse og ulykke. Hvert øjeblik er rigt og fuldt af muligheder, så man skal ikke holde fast i ting, man tror, der giver lykke. En buddha er en, der har nået den højeste erkendelse, og en buddha føler ikke sorg. For en buddha er sygdom, alderdom og død fuldstændig lige så kraftfuldt og spændende som ungdom og kærlighed. Alt, hvad vi har, mister vi igen. Det eneste, vi har for altid, er sindet, som oplever. Man skal ikke holde fast i enkelte personer, for der er hele tiden nogen at hjælpe og gavne". [...]

Politiken, 19.12.2004

Pamela Logan: Øjenvidne til en tibetansk himmelbegravelse

TEKST 2

I det bjergrige Tibet har man i mange år praktiseret den såkaldte Himmelbegravelse. Dette overgangsritual er en måde at skaffe sig af med den afdøde persons krop, der bliver givet som et offer til gribbene. Ritualet har været forbudt af den kinesiske regering, men er nu på vej frem igen. Forfatteren til teksten er en amerikansk forsker i fysik på videnskabelig ekspedition i Tibet.

Drigung, Tibet, 26. september 1997

[...] Da munkene er færdige med at recitere deres bønner, går vi op ad en nedtrådt sti til en bakkekam, mens vi holder os i respektfuld afstand til begravelsesoptøget, som er kommet hele vejen fra Lhasa for at udføre denne sidste pligt over for deres afdøde ven. Durtro, dvs. det sted, hvor man anbringer liget, består af et stort indhegnet græsstykke med et par templer og en stor cirkel af sten i den ende, hvor ritualet finder sted. Fra talrige chorten¹ blaffer bedeflag, og en duft af enebærrøgelse rensner luften. Over vores hoveder cirkler gribbene, og mange flere har samlet sig i flokke på græsset, få meter fra begravelsesforhøjningen. [...]

Tibetanerne mener, at den afdødes bevidsthed er vigtigere end kroppen. Når en person er død, må hans krop ikke

røres i tre dage, måske med undtagelse af issen, gennem hvilken bevidstheden, eller namshe, går ud. Lamaer² vejleder bevidstheden i en serie af bønner, som varer syv uger, mens personen går igennem bardo, som er mellemtilstande, der går forud for genfødsel. [...]

[Et par mænd, der arbejder som såkaldte dødeopskærere, skærer den afdødes krop op og giver den til gribbene]

I tretten minutter er gribbene optaget af et rasende ædevanvid. Det eneste, der høres, er lyden af kød, der bliver flået, og gribbenes indbyrdes kamp om de bedste stykker. Efterhånden begynder fuglene at blive mætte, og nogle flyver op, med store vinger, der lyder som damplokomotiver, når de basker over vores hoveder. Nu trækker mændene det ud, der er tilbage af liget – kun et blodigt skelet – og genner de resterende fugle væk. De tager store køller frem og begynder at hamre og pulverisere knoglerne. Mændene snakker, mens de arbejder, og griner endda af og til, for ifølge tibetansk tro er de jordiske levninger kun et tomt hylster. Den dødes bevidsthed er væk, og dens skæbne bestemmes af den karma, der er akkumuleret gennem alle tidligere liv.

alumnus.caltech.edu

¹ Chorten er den tibetanske oversættelse af sanskritordet *stupa*, som betegner en forhøjning eller et monument, i hvilket man opbevarer relikvier, ekster o. lign.

² En *lama* er en religiøs specialist inden for tibetansk buddhisme.

BUDDHISME SAMMENLIGNET MED ANDRE RELIGIONER

ØVELSE 2

- Sammenlign nedenstående faktaboks med de andre religioners faktabokse.
- Diskuter, hvilke forskelle og ligheder du ser. Hvilken religion minder buddhismen mest om? Hvilken religion adskiller buddhismen sig mest fra? Hvorfor?

FAKTA OM BUDDHISME

NAVN

Buddhismen har sit navn efter *Buddha*, som betyder "den oplyste". Betegnelsen er oprindeligt et tilnavn til Siddharta Gautama Shakyamuni, der regnes som stifter af buddhismen.

OPSTÅEN

Buddhismen opstod i Nordindien som en af mange retninger inden for de indiske religioner, der begyndte at tage afstand fra offerkult og præstekastens dominerende status. I stedet begyndte man at praktisere meditation under ledelse af omvandrende religiøse lærere, såkaldte *guruer*. Siddharta Gautama Shakyamuni, der levede ca. 480-400 f.v.t., var en sådan guru. Hans tilhængere så ham som den første person, der ved hjælp af meditation opnåede oplysning og udfrielse af den endeløse række af genfødsler, som kendetegner menneskets lidelsesfyldte eksistens.

UDBREDELSE

Fra Nordindien bredte buddhismen sig mod syd, øst og nord ud over det øvrige Asien. Med den europæiske imperialisme i 1800-tallet kom Vesten for første gang i kontakt med buddhismen. Som en del af det kulturelle opbrud i slutningen af 1960'erne, også kendt som "Ungdomsoprøret", rejste mange unge fra Vesten ud på dannelsesrejse til Asien. En del kom hjem inspireret af buddhismen eller ligefrem som omvendte buddhister. Med globaliseringen er buddhismen og buddhistisk inspirerede forestillinger for alvor blevet synlige også i det senmoderne Vesten.

RETNINGER

Theravada: Sri Lanka, Thailand, Cambodia, Laos, Myanmar.

Mahayana: Kina, Korea, Japan, Vietnam, Singapore, Taiwan, Tibet, Mongoliet, Bhutan.

ANTAL TILHÆNGERE

Theravada: ca. 124 mio.

Mahayana: ca. 205 mio.

HELLIGE SKRIFTER

De buddhistiske religiøse forestillinger blev først nedskrevet flere hundrede år efter Siddharta Gautamas død. Ulig fx jødedom, islam og kristendom har man ikke én hellig autoritativ bog, som man henter sine religiøse forestillinger ud fra. Der er dog mange skrifter, der bliver anset som autoritative af de fleste buddhister.

Tripitaka eller "Tre-kurven", der blev nedskrevet på Sri Lanka i det 1. årh. f.v.t. var de første buddhistiske helligskrifter. Her findes klosterregler for munkene, prædikener, som man hævder, den historiske Buddha har holdt, og en mere systematiseret fortolkning af den buddhistiske lære, *dharmaen*.